

Gábrity Molnár Irén:

A vajdasági magyar köz- és felsőoktatás

*A jövő a tudás
társadalma*

Emberi erőforrás
fejlesztése

*Oktatási rendszerek
reformja*

Európa a világban

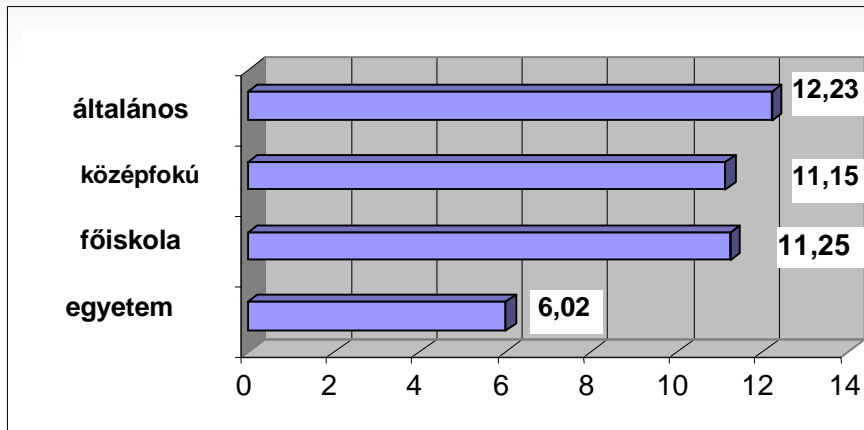
Kína 18 millió egyetemista (14%)
India 10 millió egyetemista (10 %)

2025-ben 125 millió egyetemista lesz a világon

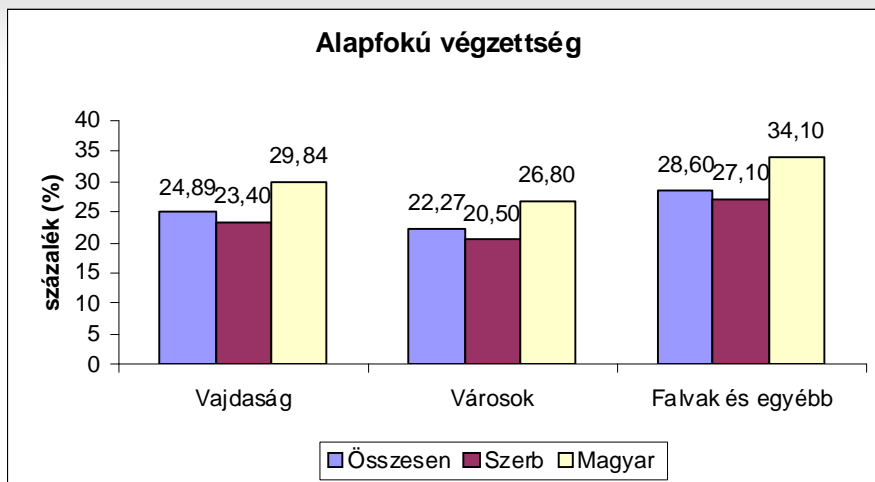

Iskolastatisztika – Vajdaság

A magyar diákok részaránya a különböző oktatási szinteken (2004)

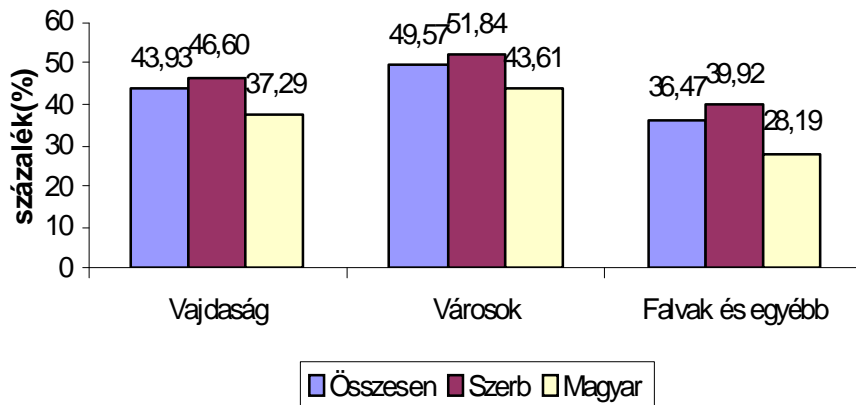

Kedvezőtlen a magyarok iskolaszintje...

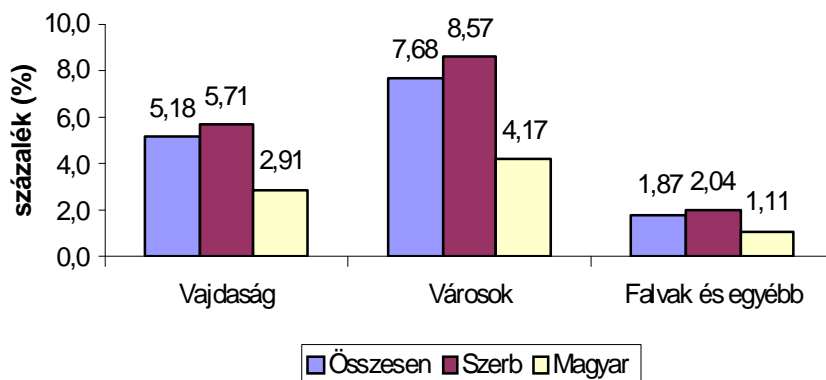
Vajdasági közép szint...

Középiskolai végzettséggel rendelkezők

Hol van a lemaradás?

Egyetemi végzettséggel rendelkeznek

A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája **kötelez!**

- n Az állam elérhetővé teszi:
  - az iskola-előkészítő, az általános iskolai, a középiskolai oktatást, a szakközépiskolai- és szakmunkásképzést
  - az egyetemi és más felsőoktatási képzést az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken.
- n Intézkedik, hogy:
  - a felőttoktatásnak és továbbképzésnek legyenek olyan tanfolyamai, melyek a kisebbségi nyelveken valósulnak meg
  - biztosítják a kisebbségi történelemnek és kultúrának az oktatását
- n Biztosítja az alap – és továbbképzést az oktatók részére
- n Létrehozza a felügyelő szerveket

AUTONÓM TARTOMÁNYI HATÁSKÖRÖK MEGHATÁROZÁSÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY

Az autonóm tartomány az általános iskolai oktatást és nevelést szabályozó törvénnyel összhangban:

- meghozza a nemzeti kisebbségi nyelvű oktatás programját;
- az oktatásügyért felelős miniszterrel egyetértésben meghozza a nemzeti kisebbségek számára fontos tantárgyak tantervét/óratervét;
- megállapítja a nemzeti kisebbségi nyelvű oktatás megszervezésének a feltételeit és módját;
- az oktatásügyért felelős miniszterrel egyetértésben jóváhagyja a nemzeti kisebbségek számára fontos tantárgyak tankönyveit és taneszközeit;
- jóváhagyja a tanterv és óraterv valóra váltását nemzeti kisebbségi nyelven 15-nél kevesebb tanuló számára is.

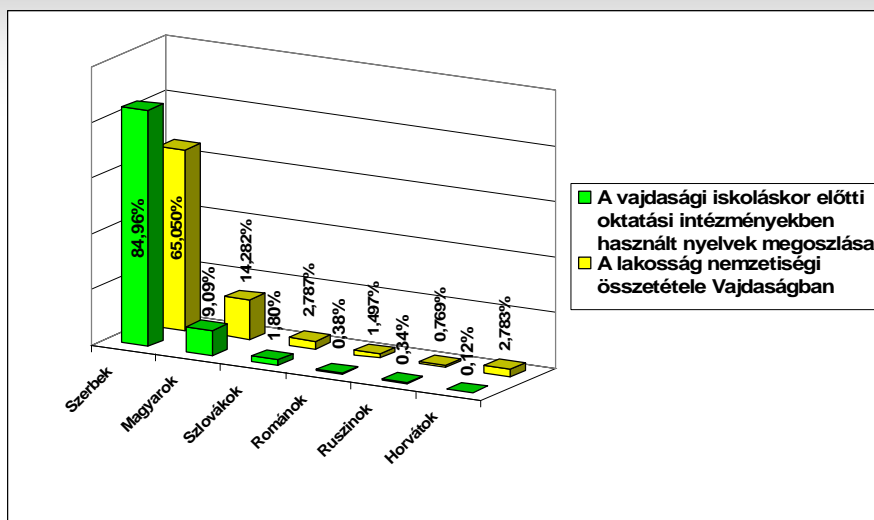
Az oktatási rendszer Vajdaságban

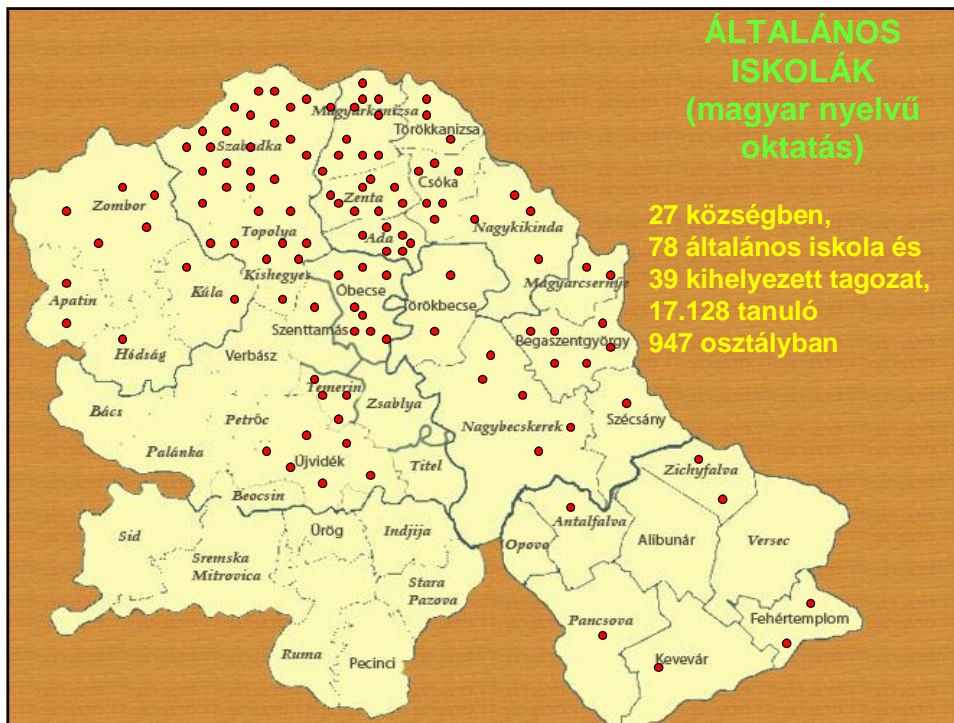
1. Iskoláskor előtti intézmények – 44 iskoláskor előtti intézmény + 26 iskoláskor előtti intézmény a különleges gondozást igénylő gyerekek számára
2. Általános iskolák – 344 általános iskola, 13 speciális általános iskola a különleges gondozást igénylő gyerekek számára és 57 tagozat a rendes általános iskolák keretén belül, 21 zeneiskola, 2 balettiskola és 5 általános iskola a felnőttek oktatására
3. Középiskolák – 117 középiskola + 10 középiskola a tanulási nehézségekkel küzdő tanulók számára
4. Főiskolák – 9 főiskola 35 szakkal
5. Felsőoktatás – 14 kar 100 szakkal

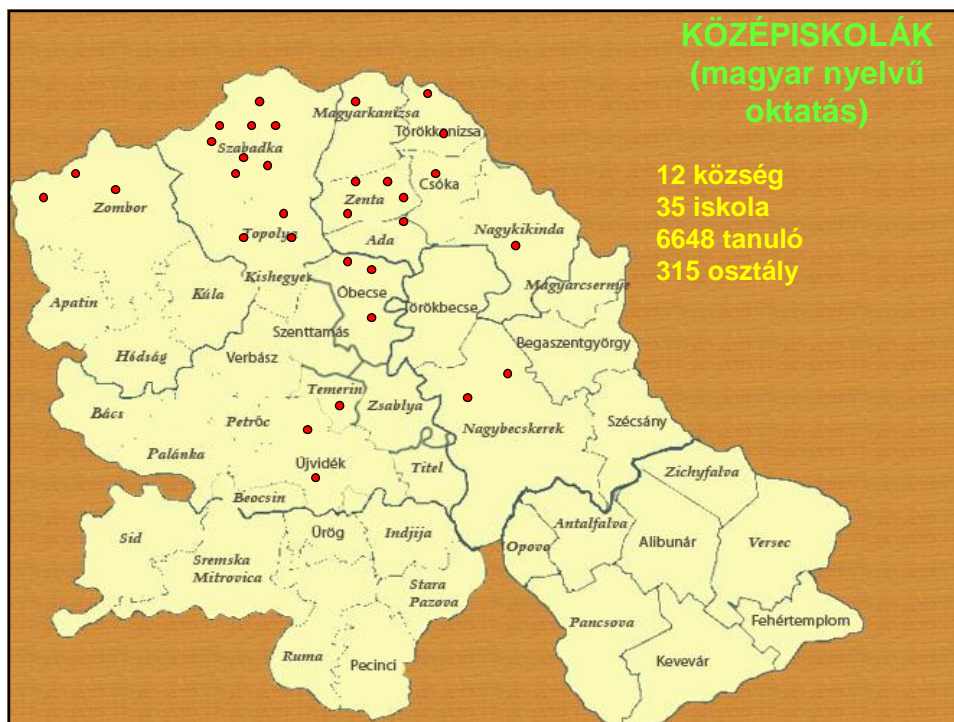
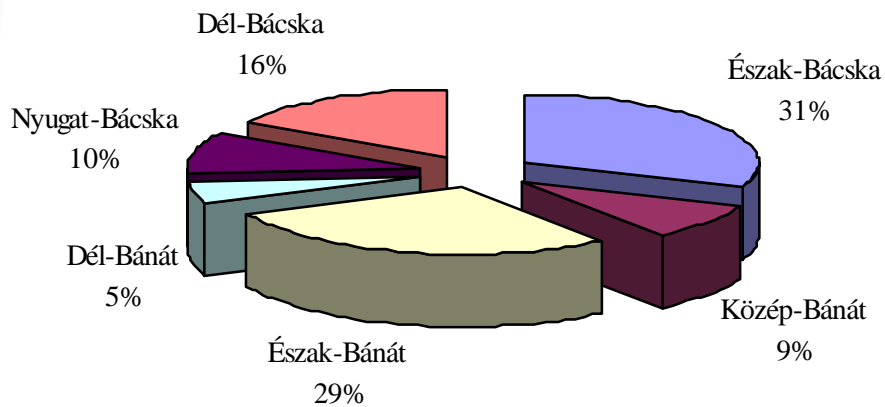
Az iskoláskor előtti oktatási intézményekben használt nyelvek megoszlása

- magyarul: 4476 gyerek 225 csoportban

Magyar képzést is folytató közoktatási intézmények területi megoszlása

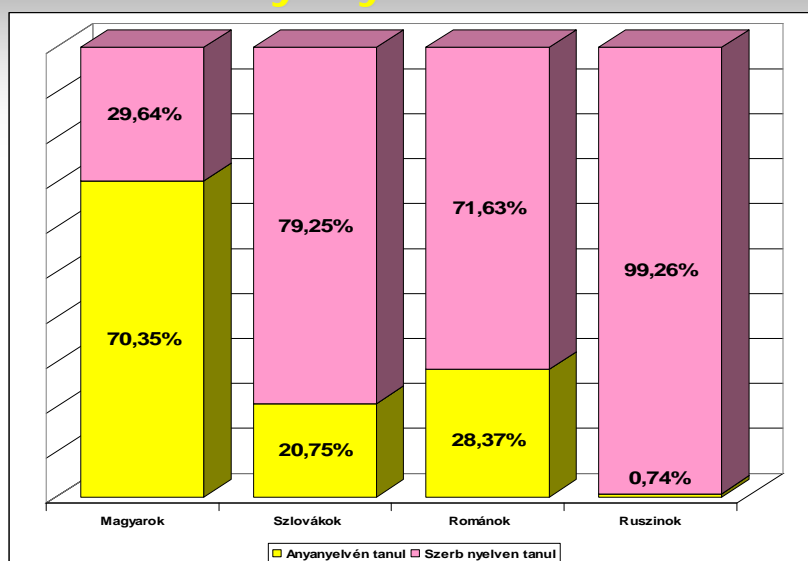

Magyar középiskolások száma községenként

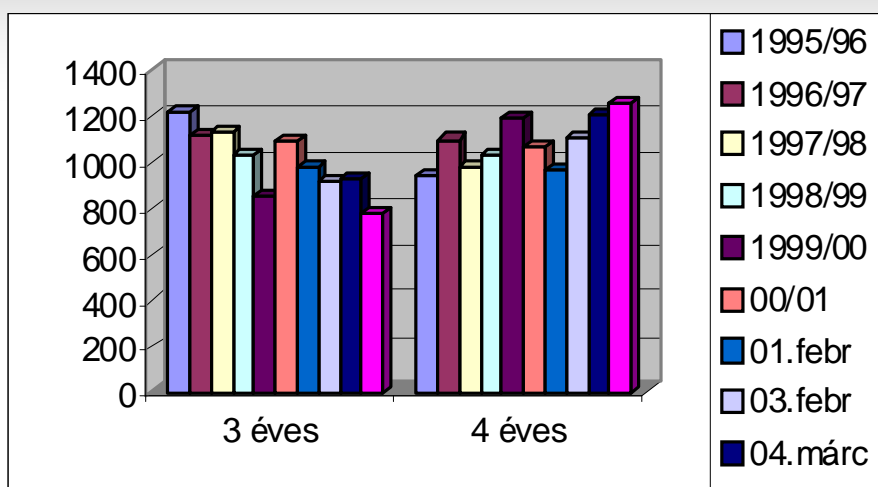
<i>Magyar önkormányzat - tömb</i>	<i>Diákok száma</i>
<i>Szabadka (1)</i>	2 309
<i>Zenta (2)</i>	874
<i>Topolya (3)</i>	775
<i>Kanizsa (4)</i>	609
<i>Óbecse (5)</i>	550
<i>Ada (6)</i>	497
<i>Törökkanizsa (11)</i>	134
Összesen	5 748
<i>Magyarlakta község - szórvány</i>	
<i>Nagybecskerek (7)</i>	299
<i>Újvidék (8)</i>	244
<i>Csóka (9)</i>	236
<i>Zombor (10)</i>	196
<i>Temerin (12)</i>	60
Összesen	1 035

A középiskolai tanulók aránya, akik anyanyelven tanulnak

Iskolaválasztási szempontok:	Fontos (%)	Rangsor
Használható tudás	96,7	I.
Művelt tanárok	90,1	II.
Jó színvonalú iskola	85,9	III.
Jó tanár-diák kapcsolat	85,6	IV.-V.
Technikai feltételek	85,6	IV.-V.
Jó könyvek, segédanyagok	72,4	VI.
Közelség	51,7	VII.
Különórák	45,9	VIII.
Kollégium	25,1	IX.

A magyar középiskolások középiskola választása (1995–2004)

Kutatáseredmények

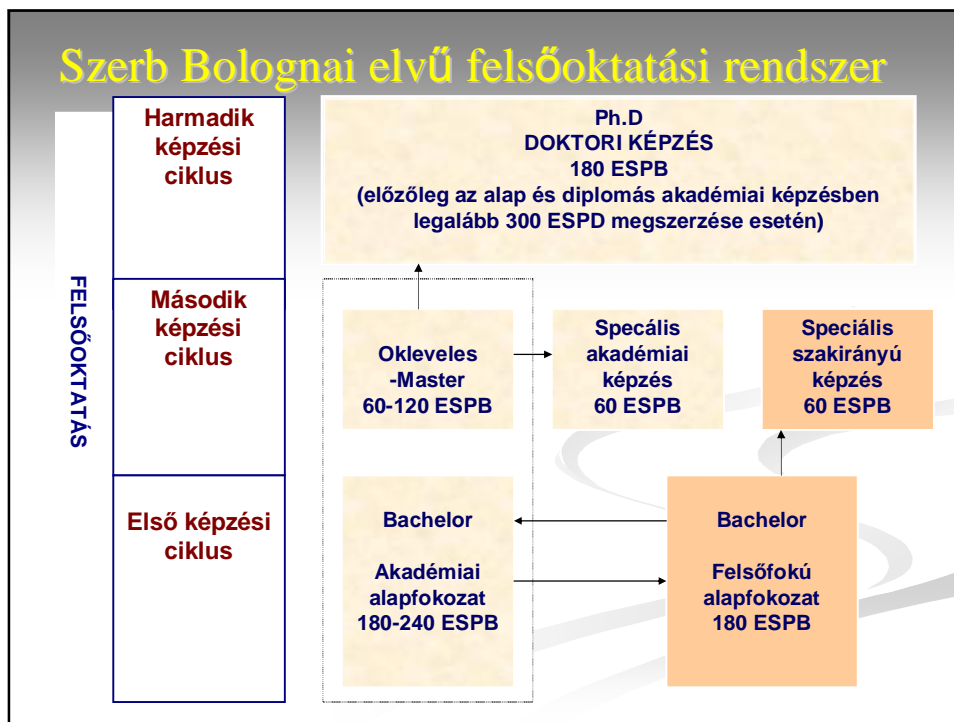
1. Ha ilyen rohamosan csökken a magyar tanulók száma/aránya a közoktatásban, akkor 10-15 év múlva csak azokban a vajdasági helységekben lehet fenntartani a magyar tannyelvű oktatást, amelyekben a magyarság összlétszáma 3000-3500 főt tesz ki. A színmagyar tagozatú általános iskolai oktatást azonban csak az 5000-6000 főt számláló helységekben lehetne megvalósítani.
2. Kevesebb a magyar gyermekek születési aránya, sőt a továbbtanulási hajlamuk is gyengébb, mint a többségi nemzeté.
3. Legtöbben a közgazdasági, műszaki/informatikai, bölcsész képzést választják, az egészségügyes, a pedagógus szak lemaradt.
4. A tömbhöz tartozó községekben, Észak-Bácska és Észak-Bánát területén, tanul a magyar középiskolások 75,76%-a

Feladatunk:

1. Továbbfejleszteni a minőséges anyanyelvű közoktatási hálózatot
2. Érettségit adó szakközépiskolák és a gimnáziumok preferálása
3. Piacigényes szakok és gyakorlatias tudás bevezetése
4. Minőségfejlesztés, beruházások, szakértelmű tanárok (permanens továbbképzés, számítógép-, nyelvtanulás)
5. Külön támogatni a szórványban tanulókat (kollégiumok, utaztatás, ösztöndíjazás)
6. Emelni a továbbtanulási szándékot

Szerb Bolognai elvű felsőoktatási rendszer

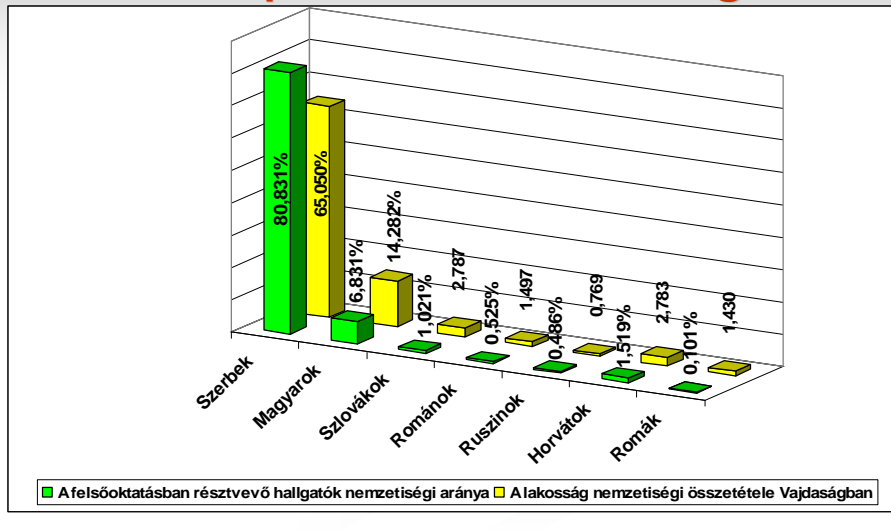
Kutatáseredmények:

A felsőfokú oktatáspolitikát az utóbbi másfél évtizedben, a centralizmus (kormány), az autonómia (egyetem) és a reformirányítás (szakma) alkotta háromszög-viszony jellemzi.

Megtorpanás oka a reform-akterek *ellentmondásos állásfoglalásai*:

- 1. A kar tradicionálisan erős autonóm jogi személy maradjon, vagy az egyetemnek integráló szerepe van?**
- 2. Az egyetemek a kormánnyal való kommunikációjukban csak az oktatási miniszter intézményét ismerik és más konferenciák, alternatív/konzultatív bizottságokra nem összpontosítanak**
- 3. Egyes karok az operatív tervek megvalósításakor válságba kerülnek - nem foglalkoztatható a „késztermék”**
- 4. Az egyetem a munkaadókkal folytatott vitában is a „tudomány autonómiájára” hivatkozik, nem a piaci szükségletekre összpontosít.**

A felsőoktatásban résztvevő hallgatók nemzetiségi aránya - alulreprezentál kisebbségek!

Vajdaságban önálló magyar egyetem nincs!

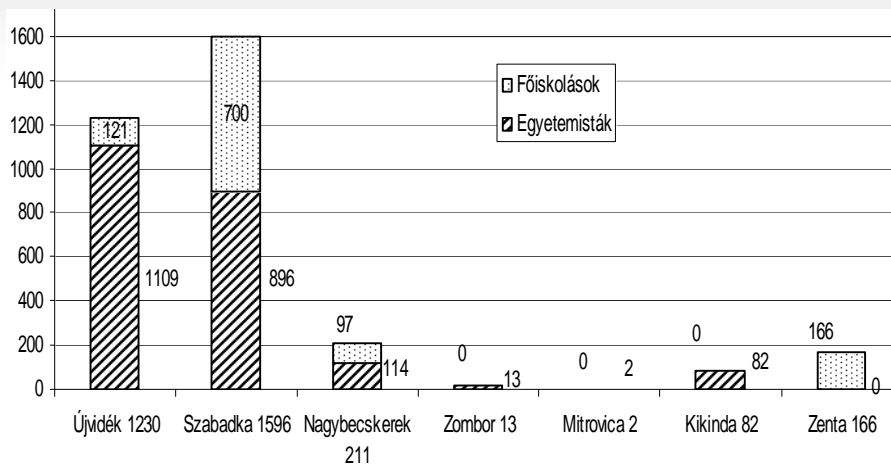
Törekvésünk: a vajdasági lakosság nemzetiségi összetételéhez viszonyítva a magyarok megfelelő részarányban vegyenek részt a felsőoktatásban is (14%).

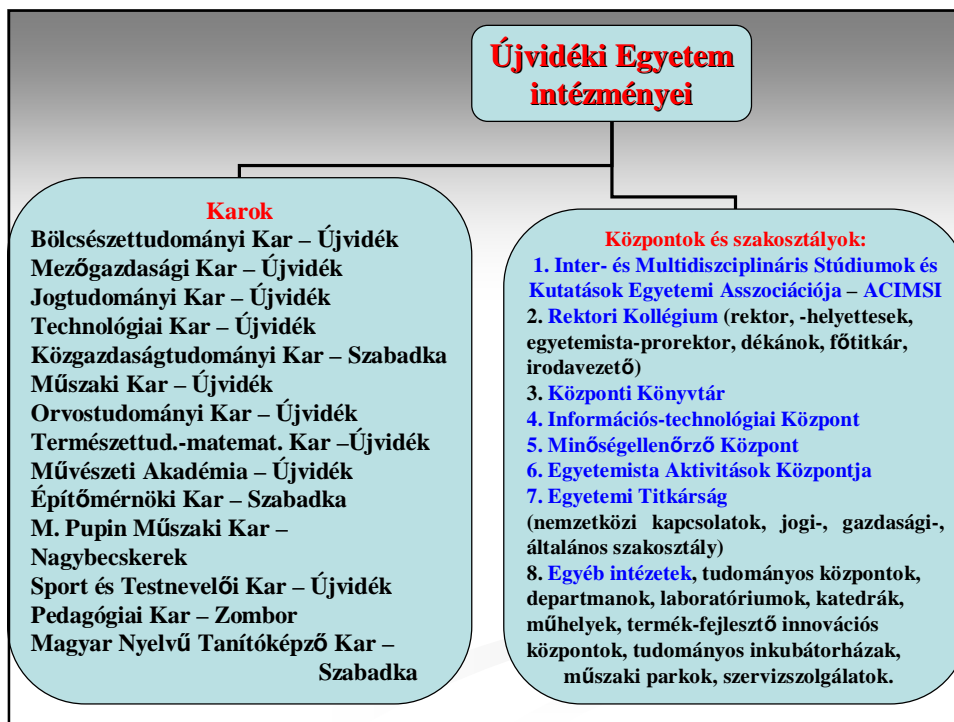
A helyzet: nem kielégítő, mert a magyarok részvétele a felsőoktatásban csak a fele a többségi nemzethez viszonyítva (6,6%).

Eredmény: a lemaradás a magyarság iskolázatlanságát és értelmiségének fogyatkozását idézi elő.

A magyar hallgatók területi megosztása - a szakválasztáskor döntő a hallgató érdeklődése, az intézmény közelsége, a tanyelve.

A kisebbségi felsőoktatás során jelentkező gondok

- n **Akkreditációs nehézségek** (2005 törvényfeltételek)
- n **Tanerőhiány** (tehetséggondozás, emigráció, továbbképzések, lektorátus biztosítása)
- n A **tanulók számának csökkenése** (iskolaközpontok létrehozása, jobb szervezethez, iskolabuszok, az anyanyelven tanulás motiválása)
- n A Bolognai-folyamat végrehajtása, **minőségemelés, izoláltság felszámolása**
- n A felsőoktatásban a kisebbségi tagozatok vagy csoportok **pénzelése**

Tanulás - munkavállalás

- n a legközelebbi városban tanul - szülői sugallat (költségkímélő megoldás) – Gyakori a fárasztó és költséges ingázás
- n magyar nyelven – **energiakímélő**
- n **hálózathatás/városvonzás** (tömb magyar térség)
- n alkalmi munka mellett, magán karokon, vagy kihelyezett tagozaton **távoktatással próbálkozik**
- n a magyar fiatal munkavállalók **karrierje akadozik,**
ha a szerb nyelvtudásuk gyenge, vagy nem tudnak legalább egy világnyelvet is

Karrierépítés Vajdaságban

Fiatalok bizonytalan jövőképe - Egyetem választáskor „kudarckerülő magatartás”

- a magyar fiataloknál pluszenergia befektetése szükséges
- esélyegyenlőtlenség a tudatos jövőépítésben, a piacorientált szakválasztáskor
- Igény az európai felsőoktatási-kutatási térségbe való integrálódás- pl. regionális egyetemek

A presztízsszakmák:

n menedzser, banki/pénzügyi munkák, marketing-, informatikai munkák, programozó, vállalkozó, közgazdász, képzett könyvelő, ügyvéd, tanár, logista, építészmérnök-vállalkozó, szakorvos, farmakológus, állatorvos.

Összegzés:

- n A magyaroknál **alulreprezentáltság** észlelhető a **felsőoktatásban és a munkaerőpiac** privilegizált szféráiban is.
- n Az oktatásban és a munkakeresés terén a vajdasági **magyarok a többségi nemzettel veszik fel a versenyt**, nem pedig a magyarországi vagy európai mintát követik.
- n **A magyar fiatalok elhelyezkedési esélyei Szerbia/Vajdaság munkaerőpiaci igényétől függ. Szakma- és munkahelyválasztás terén a szerbiai/régióbeli tényezők a döntőek nem pedig az európai normafeltételek.**
- n **A jövő a szubregionális egyetemi központok kereteiben van...**

KONKLÚZIÓK , ami szükséges...

1. A fiataloknál kidolgozni a **jövőképüket és egy stabil szakmafejlesztő stratégiát**
2. A piaciigényes szakmákra, versenyképességre **fókuszálni - minőségi és akkreditálható új felnőttképzési formákat bevezetni**
3. **Tradicionálisan diverzifikált, de a rugalmas szakirányokkal tervezni a középiskolai és felsőoktatási kurzusokat;**
4. **Karrierépítő Információs Koordinációs Irodák megnyitása – Továbbképző Központok pénzelése**
5. **Regionális oktatási-képzési stratégia kidolgozása**
6. **Versenyképes tudásfejlesztés pénzelése, a pedagógus állomány minőségemelése...**